

RP 89/2024 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 2 och 10 § i lagen om datasystemet för den byggda miljön

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om datasystemet för den byggda miljön ändras.

Enligt propositionen ska olika myndigheter få utökad rätt att få uppgifter ur datasystemet för den byggda miljön. Dessutom föreslås det att ett fel av teknisk karaktär ändras.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2025.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund och förhållande till regeringsprogrammet.....	3
1.2 Beredning.....	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget	3
2.1 Myndigheternas rätt att få sekretessbelagda uppgifter om den byggda miljön	3
2.2 Skatteförvaltningens rätt att få uppgifter ur datasystemet för den byggda miljön	4
2.3 Statistikcentralens rätt att få uppgifter ur datasystemet för den byggda miljön	5
3 Målsättning	6
4 Förslagen och deras konsekvenser	6
4.1 De viktigaste förslagen	6
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	6
4.3 Konsekvenser för myndigheterna	6
4.3.1 Konsekvenser för statliga myndigheter	6
4.3.2 Konsekvenser för Åland	7
4.4 Konsekvenser för informationssamhället	7
4.4.1 Konsekvenser av ändringarna i informationshanteringen	7
4.4.2 Konsekvenser för integritetsskyddet och skyddet av personuppgifter	7
5 Alternativa handlingsvägar.....	7
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	7
6 Remissvar	8
7 Specialmotivering.....	9
8 Ikraftträdande	11
9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	11
9.1 Viktiga grundläggande fri- och rättigheter med tanke på förslaget	11
9.2 Integritetsskydd.....	11
LAGFÖRSLAG.....	14
Lag om ändring av 2 och 10 § i lagen om datasystemet för den byggda miljön	14
BILAGA	16
PARALLELLTEXT	16
Lag om ändring av 2 och 10 § i lagen om datasystemet för den byggda miljön	16

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund och förhållande till regeringsprogrammet

Riksdagen antog lagen om datasystemet för den byggda miljön (431/2023) den 24 februari 2023 och lagen stadfästes den 23 mars 2023. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2024. Efter lagens ikraftträdande konstaterades ett behov att förtydliga rättigheterna i fråga om överföring av sekretessbelagda uppgifter mellan Finlands miljöcentral och andra myndigheter för att förhindra störningar i informationsgången mellan dem och vid skötseln av myndigheternas övriga lagstadgade uppgifter.

Enligt avsnitt 6.4 i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering (2023) främjar regeringen informationsflödet mellan olika informationssystem inom den offentliga förvaltningen. Samtidigt identifieras och undanröjs onödiga rättsliga hinder för utnyttjande och delning av offentliga informationsresurser med beaktande av integritetsskyddet.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid miljöministeriet. Under beredningens gång har miljöministeriet av de övriga ministerierna begärt uppgifter om de myndigheter vars rätt att få uppgifter ur datasystemet för den byggda miljön bör granskas. Miljöministeriet fick begäranden om precisering av rätten att få uppgifter av jord- och skogsbruksministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet och finansministeriet.

Beredningsunderlaget till regeringspropositionen finns i den offentliga tjänsten på adressen <https://ym.fi/sv/projekt-och-lagberedning> med identifieringskoden YM050:00/2023.

Regeringens proposition har granskats vid justitieministeriets laggranskningsenhet.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Myndigheternas rätt att få sekretessbelagda uppgifter om den byggda miljön

I datasystemet för den byggda miljön behandlas uppgifter som gäller områdesanvändning och byggande. Detta omfattar även sådana uppgifter som är sekretessbelagda med stöd av 24 § 1 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, nedan offentlighetslagen). Behovet av sekretess i fråga om uppgifter om den byggda miljön är ofta kopplat till uppgifter om en specifik byggnad som huvudsakligen är sekretessbelagda med stöd av 24 § 1 mom. 7 punkten i offentlighetslagen.

I datasystemet för den byggda miljön får känsliga personuppgifter inte behandlas (2 § 3 mom. i lagen om datasystemet för den byggda miljön (431/2023)) och inte heller sekretessbelagda uppgifter som gäller planering av områdesanvändningen och byggande för försvarsändamål när det gäller behandling av uppgifter om områden som är avsedda för utförande eller stödande av Försvarsmaktens lagstadgade uppgifter, om dessa omfattas av ett sekretessbehov som Försvarsmakten fastställt eller behandling av uppgifter om lokaler, byggnader och infrastruktur som är avsedda för utförande eller stödande av Försvarsmaktens lagstadgade uppgifter.

Med känsliga personuppgifter avses sådana uppgifter enligt artikel 9 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) som hör till särskilda kategorier av personuppgifter och uppgifter som är känsliga på det sätt som avses i grundlagen, såsom uppgifter om fällande domar i brottmål och brott.

Myndigheternas rätt att få sekretessbelagda uppgifter ur datasystemet för den byggda miljön grundar sig antingen på lagen om datasystemet för den byggda miljön (10 §) eller på speciallagar som gäller myndigheterna (till exempel 42 § i lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014)).

När det gäller den byggda miljön grundar sig myndigheternas rätt att få uppgifter ofta på lagstiftning som tillåter utlämnande av sekretessbelagda uppgifter ur befolkningsdatasystemet, som Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata förvaltar, eller något annat datasystem som förvaltas av en myndighet. Förvaltningen av datasystemet för den byggda miljön är en ny uppgift för Finlands miljöcentral och i tidigare lagstiftning har andra myndigheter inte getts rätt att få uppgifter av Finlands miljöcentral, och därför är det för många statliga myndigheter omöjligt att få sekretessbelagda uppgifter av Finlands miljöcentral eller ur de informationsresurser som centralen förvaltar.

Det finns olika praxis kring hur uppgifter om den byggda miljön behandlas. Det finns inga enhetliga tillvägagångssätt i fråga om hur uppgifterna behandlas eller uppgifternas offentlighet. Detta har lett till att en del myndigheter på olika grunder definierar uppgifter som sekretessbelagda. När det gäller datasystemet för den byggda miljön framgår detta av att vissa uppgifter som flera myndigheter med stöd av speciallagstiftning eller av uppgifternas offentlighet tidigare har fått utan några begränsningar har definierats som sekretessbelagda av Finlands miljöcentral, varvid dessa myndigheter inte längre har kunnat ta del av dem. Ett exempel på sådana uppgifter är geografisk information om vattentäkter som inte har definierats som sekretessbelagd hos vissa statliga myndigheter.

Geografisk information om vattentäkter används till exempel i Lantmäteriverkets verksamhet. Lantmäteriverket har hittills fått dessa uppgifter av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata.

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata ska före utgången av 2024 avstå från att lämna ut uppgifter om den byggda miljön i form av flera sändningar. Efter årsskiftet ska det i regel endast vara möjligt att få denna information ur datasystemet för den byggda miljön, ur vilket endast några få myndigheter kan få sådan sekretessbelagd information som är nödvändig för skötseln av deras uppgifter.

2.2 Skatteförvaltningens rätt att få uppgifter ur datasystemet för den byggda miljön

Bestämmelser om Skatteförvaltningens rätt att få uppgifter av olika myndigheter finns i lagen om beskattningsförfarande (1558/1995). I 18 § i den lagen föreskrivs det om myndigheternas allmänna skyldighet att lämna uppgifter. Enligt 5 mom. i paragrafen ska statliga myndigheter, välfärdsområdesmyndigheter och kommunala myndigheter för beskattningen lämna Skatteförvaltningen behövliga uppgifter som de har i sin besittning om fastigheter, om byggnaderna på dem, om markens och byggnadernas beskaffenhet samt om planläggningen och ägarna. Enligt 20 § i lagen om beskattningsförfarande ska statliga myndigheter på begäran av Skatteförvaltningen lämna eller för granskning visa upp sådana uppgifter som kan behövas för beskattning eller ändringssökande och som framgår av handlingar som myndigheten har i sin

besittning eller som myndigheten annars känner till. Enligt 22 § 4 mom. i lagen om beskattningsförfarande ska de uppgifter som avses ovan lämnas trots sekretessbestämmelserna.

Bygglagen (751/2023), som träder i kraft 2025, innehåller nya definitioner i anslutning till byggande. I 2 § 1 mom. 5 punkten i den lagen definieras en byggnad på följande sätt: *ett separat och fast objekt som uppförs på platsen och som är försett med en egen ingång och består av ett takförsedd utrymme avskilt med väggar*. Enligt 1 mom. 4 punkten i samma paragraf omfattas byggnader av definitionen av byggnadsobjekt. Med byggnadsobjekt avses *en byggnad eller en konstruktion som kan inverka på användningen av omgivande områden och vid vars uppförande väsentliga tekniska krav ska beaktas samt ett område som byggs för särskild verksamhet och som har konsekvenser för användningen av omgivande områden*.

Skatteförvaltningen har rätt att ur datasystemet för den byggda miljön få alla uppgifter om planläggning och byggnader. I särskilda fall har Skatteförvaltningen också rätt att få andra uppgifter om byggande (konstruktioner, byggnadsobjekt) och områdesanvändning ur datasystemet för den byggda miljön. Sådana särskilda fall förutsätter dock en separat begäran från Skatteförvaltningen till Finlands miljöcentral.

2.3 Statistikcentralens rätt att få uppgifter ur datasystemet för den byggda miljön

Enligt 14 § i statistiklagen (280/2004) är statliga myndigheter trots sekretessbestämmelserna skyldiga att lämna Statistikcentralen för statistikframställningen nödvändiga uppgifter ur det uppgiftsmaterial de förfogar över. Enligt 15 § i den lagen har Statistikcentralen rätt att få personuppgifter från statliga myndigheter som trots sekretessbestämmelserna ska lämna ut personuppgifterna.

I 16 § i statistiklagen föreskrivs det dock om begränsningar av Statistikcentralens rätt att samla in uppgifter med stöd av uppgiftsskyldigheten. Enligt den paragrafen har Statistikcentralen inte rätt till uppgifter som är sekretessbelagda med tanke på internationella förhållanden, den allmänna säkerheten, försvaret och statens säkerhet.

I datasystemet för den byggda miljön behandlas sekretessbelagda uppgifter, varav en del kan vara säkerhetsklassificerade.

I offentlighetslagen finns bestämmelser om myndighetshandlingars offentlighet. Enligt 24 § 1 mom. är följande myndighetshandlingar sekretessbelagda, om inte något annat föreskrivs särskilt: handlingar som gäller skyddsarrangemang för personer, byggnader, inrättningar, konstruktioner samt data- och kommunikationssystem och genomförandet av arrangemangen, om det inte är uppenbart att utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling inte äventyrar genomförandet av syftet med skyddsarrangemangen (7 punkten) samt skyddspolisens och andra myndigheters handlingar som gäller upprätthållande av statens säkerhet, om det inte är uppenbart att utlämnandet av uppgifter ur dessa inte äventyrar statens säkerhet (9 punkten).

Bestämmelser om säkerhetsklassificering av handlingar finns i 18 § i lagen om informationshandling inom den offentliga förvaltningen (906/2019, informationshanteringslagen). Myndigheter vid statliga ämbetsverk ska säkerhetsklassificera handlingar och förse dem med anteckning om säkerhetsklass, om en handling eller informationen i den är sekretessbelagd enligt 24 § 1 mom. 2, 5 eller 7–11 punkten i offentlighetslagen och om obehörigt avslöjande eller obehörig användning av handlingen kan orsaka skada för internationella relationer eller den allmänna säkerheten.

Anteckning om säkerhetsklass ska göras även i sådana fall där den myndighet som upprättat handlingen inte har gjort, eller, om det är fråga om en kommun, inte har kunnat göra en sådan anteckning. I samband med behandlingen hos en statlig myndighet kan en handling som en kommun angett som sekretessbelagd således säkerhetsklassificeras.

Sekretessgrunden för sekretessbelagda uppgifter och handlingar som behandlas i datasystemet för den byggda miljön är i regel 24 § 1 mom. 7 och 9 punkten i offentlighetslagen, i fråga om vilka det ska göras en bedömning av om handlingen ska förses med en anteckning om säkerhetsklass. Praxis i fråga om sekretess och säkerhetsklassificering av handlingar är inte densamma hos olika myndigheter.

Statistikcentralen har för närvarande inte rätt att få säkerhetsklassificerad information ur datasystemet för den byggda miljön på grund av begränsningen i 16 § i statistiklagen.

3 Målsättning

Syftet med lagen om datasystemet för den byggda miljön är att främja hanteringen av uppgifter om den byggda miljön, att uppgifterna hålls uppdaterade och på hög kvalitetsnivå och att uppgifterna är maskinläsbara och tillgängliga genom att ge tillgång till uppgifter om den byggda miljön i myndigheternas informationsresurser. Syftet med denna proposition är att säkerställa att myndigheterna i alla situationer har tillgång till de uppgifter om den byggda miljön som de behöver.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås det att statliga myndigheter ska beviljas rätt att få nödvändiga sekretessbelagda uppgifter för att informationsgången mellan myndigheterna inte ska avbrytas om en statlig myndighet avstår från att använda det befolkningsdatasystem som förvaltas av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata och övergår till att använda datasystemet för den byggda miljön. Det föreslås inga ändringar i fråga om grunderna för att få information. För att en myndighet ska få sekretessbelagda uppgifter måste de vara nödvändiga för skötseln av myndighetens uppgifter. Andra myndigheter än de som föreslås i propositionen har antingen på basis av sin egen speciallagstiftning rätt att få sekretessbelagda uppgifter på begäran eller för skötseln av sina uppgifter.

Dessutom görs en teknisk korrigering i lagen om datasystemet för den byggda miljön.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Propositionen har inga nya konsekvenser för statsfinanserna eller kommunernas ekonomi. I propositionen föreslås inga nya skyldigheter för kommunerna eller företagen. Inga bestämmelser som gäller dem lindras heller.

Propositionens huvudsakliga konsekvenser hänför sig till ändringarna av informationshanteringen och behandlingen av personuppgifter.

4.3 Konsekvenser för myndigheterna

4.3.1 Konsekvenser för statliga myndigheter

Genom propositionen möjliggörs det hinderfria införandet av datasystemet för den byggda miljön vid statliga ämbetsverk i bred skala. Uppgifter om byggnader förs av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata i befolkningsdatasystemet. Informationsresursen kallas *byggnads- och lägenhetsregistret*.

Myndigheterna har även i fortsättningen möjlighet att direkt söka uppgifter i byggnads- och lägenhetsregistret hos Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata fram till dess att Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata under 2025 avstår från att lämna ut uppgifter i form av flera sändningar till kommunerna och myndigheterna på det finländska fastlandet.

Uppgifterna för de statliga myndigheter som tar i bruk datasystemet för den byggda miljön under 2024 kommer inte att ändras, utan de kan fortsätta behandla information på samma sätt som tidigare.

Skatteförvaltningen och Finlands miljöcentral har kommit överens om att datasystemet för den byggda miljön ska tillhandahålla alla uppgifter i sina gränssnitt för ändringsdatatjänster, och Skatteförvaltningen får själv bestämma vilka uppgifter i gränssnittet den använder. En eventuell fastighetsskattereform medför således inga ändringsbehov i datasystemet för den byggda miljön. Genom propositionen säkerställs det att Skatteförvaltningens samtliga informationsbehov tillgodoses.

4.3.2 Konsekvenser för Åland

Propositionen har inga konsekvenser för Åland. Datasystemet för den byggda miljön har inte tagits i bruk på Åland eller i dess kommuner. Landskapet Åland och kommunerna på Åland kan dock om de så önskar ta i bruk datasystemet för den byggda miljön.

4.4 Konsekvenser för informationssamhället

4.4.1 Konsekvenser av ändringarna i informationshanteringen

Propositionen har en del konsekvenser för informationshanteringen. De föreslagna ändringarna inverkar på statliga myndigheters och kommuners ärendehantering, utlämnande av uppgifter och dataöverföring. De föreslagna ändringarna har inga nya konsekvenser för den nationella säkerheten eller cybersäkerheten. I fråga om informationssystemet för den byggda miljön har säkerheten hos informationssystemet och de uppgifter som behandlas i det samt cybersäkerheten bedömts som en del av regeringens proposition 140/2022 rd. på sidorna 24-26 i avsnitt 2.11.15 Digital säkerhet.

För Ålands del föreslås det inga ändringar i informationshanteringen. Landskapet Åland och dess kommuner ska samarbeta med myndigheterna på samma sätt som tidigare, om de inte frivilligt tar i bruk datasystemet för den byggda miljön.

4.4.2 Konsekvenser för integritetsskyddet och skyddet av personuppgifter

Propositionen har en del konsekvenser för behandlingen av personuppgifter och integritetsskyddet.

I fråga om de ändringar som föreslås i 10 § i lagen om datasystemet för den byggda miljön rör det sig om personuppgifter som de myndigheter som föreslås läggas till i paragrafen redan har rätt till. Det föreslås inga ändringar i fråga om dessa myndigheters behandling av personuppgifter, utan endast i fråga om den kanal där myndigheterna får uppgifterna.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Om inga ändringar görs i lagen följer inga konsekvenser för Skatteförvaltningens behov av och rätt att få uppgifter. Skatteförvaltningen kunde även i fortsättningen göra separata begäranden om de särskilda uppgifter som den behöver. I fråga om andra myndigheter kan avbrott i informationsgången förekomma, om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata lägger ner sin informationstjänst eller om nya sekretessgrunder riktas mot geografisk information. Om myndigheterna inte får den information om den byggda miljön som är nödvändig för skötseln av deras uppgifter kan dessa myndigheter helt eller delvis förhindras att sköta sina uppgifter

6 Remissvar

Utkastet till proposition var på remiss mellan den 26 mars och den 5 maj 2024. Remissbehandlingen ordnades i webbtjänsten utlåtande.fi. Ministerier och myndigheter som använder VAHVA för ärendehantering ombads att även lämna sina svar via VAHVA. En del av utlåtandena lämnades per e-post. Det lämnades in 36 utlåtanden om utkastet till proposition. Utlåtanden begärdes av myndigheter, Ålands landskapsregering, centrala intressentgrupper, ministerier och kommuner.

Utlåtanden lämnades av bland annat kommuner, myndigheter, Ålands landskapsregering, museer med regionalt ansvar, ministerier och intresseorganisationer.

Utlåtandena går att läsa i statsrådets tjänst för projektinformation med projektkoden YM050:0/2023 och i webbtjänsten utlåtande.fi.

I utlåtandena understöddes huvudsakligen propositionen, men där efterlystes mer precision i fråga om de termer som används i propositionen samt i fråga om specialmotiveringen och avsnittet om målsättningen. Lagförslagets 9 a § fick mest respons. Den föreslagna paragrafen ansågs värd att understöda, men i synnerhet Finlands Kommunförbund rf och de större kommunerna ansåg att förslaget kräver mycket och omsorgsfull fortsatt beredning. Finansministeriet och Skatteförvaltningen framförde i sina utlåtanden önskemål om ytterligare precision i fråga om regleringen och ett bredare och mer heltäckande genomförande än vad som framförts i begäran om utlåtande.

Försvarsministeriet uttryckte sin oro över att de nya rättigheter att få uppgifter som föreslås för Finlands miljöcentral kan utnyttjas för att kringgå det förbud mot att behandla sekretessbelagda uppgifter för försvarsändamål som avses i 1 § 2 mom. i lagen om datasystemet och begärde att det ska säkerställas att förbudet mot behandling av sekretessbelagda uppgifter för försvarsändamål inte kringgås.

I utlåtandena uttrycktes i synnerhet oro över vilken organisation som ska ansvara för kundservicen i anslutning till fastighetsbeskattningsuppgifterna och huruvida Finlands miljöcentrals resurser är tillräckliga för att sköta den. Det uttrycktes även oro över huruvida sekretessbelagda skatteuppgifter med stöd av 10 § kan lämnas ut också till andra myndigheter, om de anser att informationen är nödvändig för skötseln av deras uppgifter.

Remissinstanserna ansåg den finska termen ”ylläpito” vara otydlig. Flera av instanserna fick av termen den bilden att Skatteförvaltningens uppgifter ska ersätta kommunernas.

Till följd av utlåtandena har 9 a § i lagförslaget strukits från propositionen. Förslaget åter-vände till beredning hos miljöministeriet.

I utlåtandena understöddes 10 § i förslaget, men det ansågs att paragrafen behöver preciseras i fråga om avgränsningen av myndigheternas rätt att få information. En del av remissinstanserna lyfte i sina utlåtanden fram en betänklighet i fråga om huruvida den föreslagna 10 § ger statliga myndigheter en mycket mer omfattande rätt till information än vad de haft tidigare jämfört med andra myndigheter. Remissinstanserna framförde önskemål om en tydligare beskrivning i motiveringstexten av vilka myndigheter som behöver vilka sekretessbelagda uppgifter för skötseln av vilka uppgifter. I en del av utlåtandena ansågs det att 10 § bör ändras på ett mer genomgripande sätt och att de olika myndighetsuppgifterna bör anges skilt för sig i fråga om varje myndighet, på samma sätt som i t.ex. lagen om ett positivt kreditupplysningsregister (739/2022). Jord- och skogsbruksministeriet föreslog i sitt utlåtande att Livsmedelsverket borde ges rätt till information i den föreslagna paragrafen.

I fråga om 10 § i lagförslaget ändrades paragrafens formatering så att myndigheterna i paragrafen anges i en separat förteckning.

I motiveringen till paragrafen preciserades det att myndigheterna endast har rätt till information som är nödvändig för skötseln av deras uppgifter, inte till alla sekretessbelagda uppgifter i datasystemet. I motiveringen preciserades även de nya myndigheternas uppgifter och att det inte bara är fråga om sekretessbelagd information som gäller vattentäkter eller som avses i 24 § 1 mom. 7 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Förslaget till teknisk korrigering ansågs värt att understöda. En del av remissinstanserna ansåg att det behövs en separat tolkning av syftet med bestämmelsen om myndighetsändamål som återinförs genom korrigeringen.

Utifrån remissvaren gjordes korrigeringar i den allmänna motiveringen. I den allmänna motiveringen preciserades det att vare sig känsliga personuppgifter eller vissa uppgifter som gäller försvarsändamål enligt lagen om datasystemet för den byggda miljön kan behandlas i datasystemet. I hela propositionen gjordes dessutom språkliga korrigeringar och skrivfel rättades till

7 Specialmotivering

2 §. *Syftet med och den allmänna uppbyggnaden av datasystemet för den byggda miljön.* I paragrafen görs en teknisk korrigering genom vilken meningen ”Syftet med insamlingen av information är att använda informationen för väsentliga myndighetsändamål som föreskrivs i lag”, som felaktigt ströks genom lag 811/2023, återinförs i paragrafens 1 mom. Ändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2025, då lag 811/2023 träder i kraft.

10 §. *Myndigheternas rätt att få sekretessbelagda uppgifter.* Till paragrafen läggs följande myndigheter till: Lantmäteriverket, regionförvaltningsverken, Statistikcentralen, närings-, trafik- och miljöcentralerna, närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter, Skatteförvaltningen, Museiverket, museer med regionalt ansvar enligt museilagen (314/2019) när de sköter uppgifter som avses i 7 § 1 mom. 2 punkten i den lagen och Livsmedelsverket. De föreslagna nya myndigheterna ska få uppgifterna via tekniska gränssnitt.

Rätten att få uppgifter enligt paragrafen gäller endast uppgifter som är nödvändiga för myndighetens verksamhet. Myndigheterna ska få uppgifterna avgiftsfritt. Sådana nödvändiga uppgifter är uppgifter som är sekretessbelagda med stöd av 24 § 1 mom. 7 punkten i offentlighetslagen och som gäller skyddsarrangemang för byggnader, inrättningar och konstruktioner samt handlingar som gäller genomförandet av arrangemangen. Sekretessen kan även grunda sig på någon annan sekretessgrund enligt 24 § 1 mom. i offentlighetslagen.

Genom att lägga till Skatteförvaltningen kompletteras 18 och 20 § i lagen om beskattningsförfarande (1558/1995). Den nu föreslagna rätten att få uppgifter kompletterar Skatteförvaltningens rätt att få uppgifter och förutsätter inte någon separat begäran om uppgifter i de fall som avses i 20 § i lagen om beskattningsförfarande. På detta sätt förbereder man sig på eventuella nya krav som den fastighetsbeskattningsreform som är under beredning ställer.

Genom att lägga till Statistikcentralen kompletteras den rätt att få uppgifter som anges i 14 och 15 § i statistiklagen (280/2004). Således säkerställs också Statistikcentralens möjlighet att behandla och sammanställa statistik över sekretessbelagda uppgifter som behandlas i datasystemet för den byggda miljön, såsom geografisk information om vattentäkter.

Genom att lägga till regionförvaltningsverken, Lantmäteriverket, NTM-centralerna, arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter, Museiverket, museer med regionalt ansvar enligt museilagen (314/2019) och Livsmedelsverket när de sköter uppgifter som avses i 7 § 1 mom. 2 punkten i den lagen säkerställs det att när de ovannämnda ämbetsverken övergår till att använda datasystemet för den byggda miljön som sin primära källa för information om den byggda miljön försvagas inte deras tidigare rätt att få information eller möjlighet att använda information som är nödvändig för skötseln av deras myndighetsuppgifter.

Museiverket, museer med regionalt ansvar samt NTM-centralerna får de nödvändiga sekretessbelagda uppgifterna om byggnader och byggnadsobjekt när de sköter i 4 § i lagen om skyddande av byggnadsarvet (498/2010) avsedda myndighetsuppgifter. För skyddande av byggnadsarvet krävs i sådana fall i huvudsakligen i 24 § 1 mom. 7 punkten i offentlighetslagen avsedda sekretessbelagda uppgifter som gäller byggnader. Denna information är nödvändig för att de ovannämnda myndigheterna ska kunna sköta de tillsynsuppgifter som anvisats dem samt för att ge utlåtanden enligt lagen om skyddande av byggnadsarvet. Museiverket, museer med regionalt ansvar samt NTM-centralerna behöver också information för skötseln av uppgifter som anknyter till utlåtanden enligt markanvändnings- och bygglagen, markanvändnings- och byggförordningen samt från och med den 1 januari 2025 även bygglagen (751/2023).

NTM-centralerna har även andra lagstadgade uppgifter som förutsätter rätt till information.

NTM-centralerna utgör tillsammans med regionförvaltningsverken, Livsmedelsverket och de kommunala hälsovårdsmyndigheterna Livsmedelsförvaltningens myndighetsnätverk, vars uppgift är att delta i skötseln av förvaltningssuppgifter som gäller främjande, övervakning och undersökning av säkerheten hos och kvaliteten på livsmedel och jordbrukets, trädgårdsodlingens och skogsbrukets produktionsinsatser, av djurs hälsa och välfärd samt av växtskyddet. Uppgifterna i fråga utsträcker sig delvis också till vattentäkter och byggnader i anslutning till vattenförsörjningen. Sekretessbelagd information behövs för skötseln av dessa uppgifter.

Regionförvaltningsverkens rätt till information ska enligt förslaget grunda sig på skötseln av uppgifter enligt 4 § i lagen om regionförvaltningsverken (896/2009), vilka omfattar bland annat tillståndsärenden och övriga ansökningsärenden som hör till området för miljöskydds- och vattenlagstiftningen samt miljö- och hälsoskydd.

Utvecklings- och förvaltningscentrets rätt till information grundar sig på lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009, nedan *NTM-lagen*). Enligt 3 a § 1 mom. 1 punkten i den lagen sköter UF-centret NTM-centralernas serviceuppgifter, allmänna förvaltningsuppgifter och uppgifter inom informationsförvaltning. UF-centret behöver rätt att få information så att sådan information om den byggda miljön som NTM-centralerna behöver kan behandlas i de datasystem som UF-centret förvaltar. Informationen är sådan som NTM-centralerna behöver för skötseln av sina lagstadgade uppgifter.

Lantmäteriverkets uppgifter omfattar produktionen av grundläggande geografisk information och sörjande för att behövliga register förs (lagen om Lantmäteriverket (1025/2018)). Lantmäteriverket har ett behov av att få sådan information från datasystemet för den byggda miljön som har betydelse för förvaltningen av informationen i fastighetsdatasystemet och bostadsdatasystemet. De uppgifter som verket ska få gäller främst geografisk information om vattentäkter eller sekretessbelagda uppgifter som gäller en byggnad eller en del av den. Uppgifterna ska användas i fastighetsdatasystem (lagen om ett fastighetsdatasystem och anslutande informationstjänster (453/2002) och ett bostadsdatasystem (lagen om ett bostadsdatasystem (1328/2018)

8 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft den 1 januari 2025.

9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

9.1 Viktiga grundläggande fri- och rättigheter med tanke på förslaget

Den föreslagna lagen om ändring av lagen om datasystemet för den byggda miljön är av betydelse med tanke på 10 § 1 mom. i grundlagen (731/1999), som gäller skydd för privatlivet och personuppgifter.

9.2 Integritetsskydd

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag.

Skyddet för privatlivet enligt 10 § i grundlagen kompletteras av skyddet för privatlivet enligt artikel 8 i konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) samt skyddet för privatlivet som tryggas i artikel 7 och skyddet för personuppgifter som tryggas i artikel 8. Enligt artikel 52.1 i stadgan om de grundläggande rättigheterna ska varje begränsning i utövandet av de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan vara föreskriven i lag och förenlig med det väsentliga innehållet i dess rättigheter och friheter. Begränsningar får, med beaktande av proportionalitetsprincipen, endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter. I artikel 52.3 i stadgan föreskrivs att i den mån som stadgan omfattar rättigheter som motsvarar sådana som garanteras av Europakonventionen ska de ha samma innebörd och räckvidd som i konventionen. EU-domstolens domar bestämmer det centrala innehållet i skyddet för privatlivet och personuppgifter i dessa avseenden. Dessutom har artikel 8 i Europakonventionen i Europadomstolens rättspraxis ansetts täcka även skyddet för personuppgifter.

Karaktären hos de uppgifter som ingår i datasystemet för den byggda miljön

Enligt lagen om datasystemet för den byggda miljön behandlas geografisk information som gäller områdesanvändning och byggande i datasystemet för den byggda miljön.

Till karaktären för geografisk information hör att den också kan utgöras av personuppgifter. Information klassas som personuppgifter om informationen relaterar till en identifierbar fysisk person. Information kan klassas som personuppgifter till exempel om man kan koppla ihop information om en plats som innehas eller används av en fysisk person, såsom ett bostadshus, till information om vem som bor i eller äger byggnaden.

De uppgifter som behandlas i datasystemet för den byggda miljön kan också omfatta sekretessbelagda uppgifter, ifall sådana uppgifter ingår i kommunernas, landskapens och statens myndighetshandlingar som behandlas i datasystemet. Handlingar och uppgifter som behandlas i datasystemet för den byggda miljön är offentliga, såvida inte sekretessgrunden för en handling ger upphov till nödvändighet av sekretess i fråga om uppgifterna.

I datasystemet för den byggda miljön behandlas personuppgifter på bred skala. I det följande redogörs för hur det nationella handlingsutrymmet har använts med hänsyn till grundlagens krav och de allmänna förutsättningarna för att inskränka de grundläggande fri- och rättigheterna vid behandlingen av sådana uppgifter.

Användning och utlämnande av sekretessbelagd information

Finlands miljöcentral ska administrera användarrättigheterna till datasystemet för den byggda miljön och således också besluta vilka aktörer som har rätt att använda uppgifterna direkt med stöd av användarrättigheterna. Ifall det är fråga om någon annan än de gemensamt personuppgiftsansvariga parterna (kommuner, landskapsförbund (4 § i lagen om datasystemet för den byggda miljön)), är det vid beviljandet av användarrättigheter de facto fråga om utlämnande av uppgifter från en offentlig handling enligt offentlighetslagen. Finlands miljöcentral kan också behandla och bland annat lämna ut sekretessbelagda handlingar som andra myndigheter registrerat i datasystemet till tredje part, i vilket fall miljöcentralen ansvarar för att i enlighet med offentlighetslagen och informationshanteringslagen inte vidarebefordra sekretessbelagda uppgifter från systemet till andra personer än de som har rätt till uppgifterna. På motsvarande sätt ska miljöcentralen också säkerställa att mottagaren har rätt att behandla de utlämnade personuppgifterna. Ifall ett landskap eller en kommun själv med stöd av 14 § i offentlighetslagen lämnar ut handlingar som förts in i datasystemet, ska landskapet eller kommunen på samma sätt säkerställa att den som begär uppgifterna har lagstadgad rätt att få de sekretessbelagda uppgifterna i handlingarna och behandla personuppgifter.

Begränsningarna av utlämnande av sekretessbelagda uppgifter innebär att behovet av sekretess alltid separat utreds före uppgifterna utlämnas. Om Finlands miljöcentral vidarebefordrar sekretessbelagda uppgifter, ska den säkerställa att den som begär uppgifterna har lagstadgad rätt att få de sekretessbelagda uppgifterna i fråga. Om Finlands miljöcentral eller någon annan gemensamt personuppgiftsansvarig lämnar ut uppgifter ur datasystemet för den byggda miljön med stöd av offentlighetslagen eller informationshanteringslagen, ska den likaså iaktta bestämmelserna i lagarna i fråga om utlämnande av sekretessbelagda handlingar.

Bestämmelser om rätten att få sekretessbelagda uppgifter finns i huvudsak i offentlighetslagen och annanstans i lagstiftningen. Dessutom föreskrivs det i 10 § i lagen om datasystemet för den byggda miljön om myndigheters rätt att få sekretessbelagda uppgifter. I datasystemet för den byggda miljön kan inte sådan information som ingår i kommuners och landskapsförbunds handlingar och som gäller planering av områdesanvändning och byggande i försvarssyfte föras

in, eftersom behandlingen av sådan information har avgränsats från lagens tillämpningsområde i 1 § 2 mom. Känsliga personuppgifter får inte heller behandlas i datasystemet.

Ändamålsbegränsning

I artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen föreskrivs om ändamålsbegränsning när det gäller personuppgifter. Enligt den ska de samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål.

När behandlingen av personuppgifter baserar sig på artikel 6.1 c eller e i förordningen, kan man inom det nationella handlingsutrymmet i enlighet med artikel 6.3 föreskriva om de parter och ändamål för vilka personuppgifter får lämnas ut. Om det anses att ändamålet för behandlingen av uppgifter ändras till följd av att de lämnas ut, ska förutsättningarna för utlämnandet bedömas utifrån principen om ändamålsbegränsning såsom det föreskrivs i artikel 6.4 i dataskyddsförordningen. Bestämmelsen om utlämnande ska vara nödvändig och i rätt proportion med tanke på tryggheten av de mål som avses i artikel 23.1.

Datasystemet för den byggda miljön tillgodoser informationsbehov som gäller områdesanvändning och byggande. (Lag om datasystemet för den byggda miljön 2 §). Uppgifter samlas in i enlighet med 5 och 7 §. Informationsresurserna kan dessutom innehålla uppgifter som införts med stöd av 9 §.

I lagförslaget föreslås inga nya rättigheter för miljöcentral att få nya uppgifter.

De nya rättigheter att få uppgifter som föreslås i 10 § i lagförslaget gäller sekretessbelagda uppgifter om byggande, där det är fråga om uppgifter om inrättningar som är sekretessbelagda i enlighet med 24 § 1 mom. 7 punkten i offentlighetslagen. De personuppgifter som ska sekretessbelagda i sådana uppgifter är adressuppgifter eller permanenta byggnadsbeteckningar och adressuppgifter. Utlämnandet av uppgifterna utgör därmed inte en avvikelse från ändamålsbegränsningen enligt artikel 5 i den allmänna dataskyddsförordningen.

Brytande av sekretess

Grundlagsutskottet har bedömt bestämmelser om myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut uppgifter med avseende på skyddet för privatliv och personuppgifter enligt 10 § 1 mom. i grundlagen trots sekretess och då noterat bland annat vad och vem rätten att få uppgifter gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få uppgifter och möjlighet att lämna ut uppgifter kan till exempel gälla "behövliga uppgifter" för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att "uppgifterna är nödvändiga" för ett visst syfte (se till exempel GrUU 17/2016 rd, s. 2–3, och de utlåtanden som nämns där). (GrUU 12/2019 rd, s. 3)

Å andra sidan har grundlagsutskottet ansett att grundlagen inte tillåter en generös och ospecificerad rätt att få uppgifter, inte ens om den är förenad med nödvändighetskriteriet (se t.ex. GrUU 71/2014 rd, GrUU 62/2010 rd och GrUU 59/2010 rd, s. 4). (GrUU 17/2021 rd, stycke 188).

Grundlagsutskottet har upprepade gånger understrukt att det vid en särskiljning mellan behövlighet respektive nödvändighet att få eller lämna ut uppgifter är frågan inte bara om omfattningen av innehållet i uppgifterna utan också att den myndighet som är berättigad till

uppgifterna i och med sina egna behov åsidosätter de grunder och intressen som är skyddade med hjälp av den sekretess som gäller myndigheten som innehar uppgifterna. Ju mer generella bestämmelserna om rätten att få uppgifter är, desto större är risken att sådana intressen kan åsidosättas per automatik. Ju fullständigare bestämmelserna kopplar rätten att få uppgifter till villkor i sak, desto mer sannolikt är det att en enskild begäran om uppgifter måste motiveras. Då kan också den som lämnar ut uppgifterna bedöma begäran med avseende på de lagliga villkoren för utlämnandet. Genom att de facto vägra att lämna ut uppgifterna kan den som innehar dem göra att det uppstår ett läge där en utomstående myndighet måste undersöka skyldigheten att lämna ut uppgifter, det vill säga tolka bestämmelserna. Denna möjlighet är viktig då det gäller att anpassa tillgången till information och sekretessintressena till varandra (se t.ex. GrUU 48/2017 rd, s. 5 och de utlåtanden som nämns där). Utskottet anser att de omständigheter som talar för särskiljande får särskild vikt när det föreskrivs om en myndighets rätt att trots sekretessbestämmelserna få eller lämna ut uppgifter i en elektronisk verksamhetsmiljö (se GrUU 73/2018 rd, s. 8–10 och GrUU 12/2019 rd, s. 4).

Grundlagsutskottet har tidigare bedömt en bestämmelse enligt vilken Brottpåföljdsmyndigheten trots sekretessbestämmelser har rätt att av betalningsinstitut som beviljar betalkort eller som förmedlar betalningar få de uppgifter som är nödvändiga för att förvalta betalkort godkända av Brottpåföljdsmyndigheten och för den övervakning av betalningstransaktioner med betalkort som avses i 9 kap. 3 a § i fängelselagen och 5 kap. 3 a § i häktningsslagen (GrUU 36/2020 rd, s. 5). Enligt grundlagsutskottet var bestämmelserna med beaktande av utskottets praxis i fråga om att få och lämna ut uppgifter trots sekretessbestämmelserna i och för sig korrekt kopplade till nödvändighetskriteriet. Med avseende på bedömningen av nödvändigheten var det emellertid problematiskt att det av lagförslaget inte närmare framgick vad som avses med att förvalta användningen av betalkort. En precisering av bestämmelsen var ett villkor för att lagförslaget skulle kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning (GrUU 36/2020 rd, s. 5, GrUU 27/2021 rd, stycke 21 och 22).

Grundlagsutskottet har bedömt, att den elektroniska förbindelse som föreskrivs i 23 § i informationshanteringslagen. Enligt utskottets uppfattning lämpar sig förbindelsen inte för sådan överlåtelse av information där myndigheten i det enskilda fallet måste bedöma om överföringen är nödvändig (GrUU 11/2024 rd, stycke 13, GrUU 73/2018 rd, s. 10.). Enligt grundlagsutskottet är ett tekniskt gränssnitt i sig ett informationssäkert sätt att överföra digital information. I fråga om personuppgifter och sekretessbelagda uppgifter måste man tekniskt säkerställa informationsmaterialens behövlighet och nödvändighet i det enskilda fallet med tanke på skötseln av den mottagande myndighetens uppgifter.

Enligt den ändring som föreslås i 10 § har flera nya myndigheter trots sekretessbestämmelserna rätt att få nödvändiga uppgifter ur datasystemet för den byggda miljön för skötseln av sina lagstadgade uppgifter. I detaljmotiveringen till 10 § i propositionen utreds närmare vilka lagstadgade uppgifter det kan vara nödvändigt för dessa myndigheter att få denna information för. Uppgifterna ska lämnas ut endast via ett tekniskt gränssnitt, varvid det tekniskt kan säkerställas att de uppgifter som ska överföras behövs i det enskilda fallet eller är nödvändig för att den mottagande myndigheten ska kunna sköta sina uppgifter, ifall överföringen avser personuppgifter eller sekretessbelagd information.

På de grunder som anges ovan kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 2 och 10 § i lagen om datasystemet för den byggda miljön

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om datasystemet för den byggda miljön (431/2023) 2 § 1 mom. och 10 §, av
dem den förstnämnda bestämmelsen sådan den lyder i lag 811/2023, som följer:

2 §

Syftet med och den allmänna uppbyggnaden av datasystemet för den byggda miljön

Datasystemet för den byggda miljön tillgodoser informationsbehov som gäller
områdesanvändning och byggande. Syftet med insamlingen av information är att använda
informationen för väsentliga myndighetsändamål som föreskrivs i lag.

10 §

Myndigheternas rätt att få sekretessbelagda uppgifter

Följande myndigheter har trots sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt ur datasystemet
för den byggda miljön få sådana uppgifter som är nödvändiga för skötseln av deras uppgifter:

- 1) Regionförvaltningsverken,
- 2) Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata,
- 3) närings-, trafik- och miljöcentralerna,
- 4) närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och
förvaltningscenter,
- 5) Nödcentralverket,
- 6) Lantmäteriverket,
- 7) Museiverket,
- 8) museer med regionalt ansvar enligt museilagen (314/2019) när de sköter uppgifter som
avses i 7 § 1 mom. 2 punkten i den lagen,
- 9) räddningsmyndigheter,
- 10) försvarsministeriet,
- 11) Försvarsmakten,
- 12) Livsmedelsverket,
- 13) Statistikcentralen och
- 14) Skatteförvaltningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 5 september 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Miljö- och klimatminister Kai Mykkänen

Lag

om ändring av 2 och 10 § i lagen om datasystemet för den byggda miljön

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om datasystemet för den byggda miljön (431/2023) 2 § 1 mom. och 10 §, av
dem den förstnämnda bestämmelsen sådan den lyder i lag 811/2023, som följer:

Gällande lydelse

2 §

*Syftet med och den allmänna uppbyggnaden
av datasystemet för den byggda miljön*

Datasystemet för den byggda miljön
tillgodoser informationsbehov som gäller
områdesanvändning och byggande.

10 §

*Myndigheternas rätt att få sekretessbelagda
uppgifter*

Försvarsministeriet, försvarsmakten,
Myndigheten för digitalisering och
befolkningsdata, Nödcentralsverket och
räddningsmyndigheterna har trots
sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt ur
datasystemet för den byggda miljön få sådana
uppgifter som är nödvändiga för skötseln av
deras uppgifter.

Föreslagen lydelse

2 §

*Syftet med och den allmänna uppbyggnaden
av datasystemet för den byggda miljön*

Datasystemet för den byggda miljön
tillgodoser informationsbehov som gäller
områdesanvändning och byggande. Syftet
med insamlingen av information är att
använda informationen för väsentliga
myndighetsändamål som föreskrivs i lag.

10 §

*Myndigheternas rätt att få sekretessbelagda
uppgifter*

Följande myndigheter har trots
sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt ur
datasystemet för den byggda miljön få sådana
uppgifter som är nödvändiga för skötseln av
deras uppgifter:

- 1) Regionförvaltningsverken,
- 2) Myndigheten för digitalisering och
befolkningsdata,
- 3) närings-, trafik- och miljöcentralerna,
- 4) närings-, trafik- och miljöcentralernas
samt arbets- och näringsbyråernas
utvecklings- och förvaltningscenter,
- 5) Nödcentralsverket,
- 6) Lantmäteriverket,
- 7) Museiverket,
- 8) museer med regionalt ansvar enligt
museilagen (314/2019) när de sköter uppgifter
som avses i 7 § 1 mom. 2 punkten i den lagen,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse
9) räddningsmyndigheter,
10) försvarsministeriet,
11) Försvarsmakten,
12) Livsmedelsverket,
13) Statistikcentralen och
14) Skatteförvaltningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .